

COLLECCIÓ ASSAIG
SÈRIE DEU MANAMENTS

Direcció: Anna Punsoda

Maria Garganté

SANTIFICARÀS LES FESTES

- I Jordi GRAUPERA, *Estimaràs Déu sobre totes les coses.*
- II Ignasi MORETA, *Santificaràs les festes.*
- III Maria GARGANTÉ, *Santificaràs les festes.*
- IV Leticia ASENJO, *Honraràs pare i mare.*
- V Bernat DEDÉU, *No mataràs.*
- VI Blanca Llum VIDAL, *No cometràs adulteri.*
- VII David FERNÀNDEZ, *No robaràs.*
- VIII Carla VALL I DURAN, *No mentiràs.*
- IX Joan BURDEUS, *No tindràs pensaments impurs.*
- X Maria SEVILLA PARIS, *No desitjaràs els béns del proïsme.*

FRAGMENTA EDITORIAL

Publicat per FRAGMENTA EDITORIAL
Plaça del Nord, 4
08024 Barcelona
www.fragmenta.cat
fragmenta@fragmenta.cat

Col·lecció ASSAIG, 85
Sèrie DEU MANAMENTS, III
Directora de la sèrie ANNA PUNSODA

Primera edició NOVEMBRE DEL 2023

Direcció i producció editorial IGNASI MORETA
Correcció MIREIA ASENJO, MARIA CALLÍS
Disseny de la coberta ALBERT PLANAS
Imatge de la coberta Escultura de Moisès
del Palau de Justícia de Bruges
Imatge de la pàgina de respecte Gravats del segle XVI
sobre Josel van Rosheim

Impressió i relligat ROMANYÀ VALLS, S.A.

© 2023 MARIA GARGANTÉ LLANES
pel text

© 2023 FRAGMENTA EDITORIAL, S. L. U.
per aquesta edició

Dipòsit legal B. 20044-2023
ISBN 978-84-17796-97-6

Amb el suport de

RESERVATS TOTS ELS DRETS

ÍNDEX

I	L'art de preludiar	7
II	El manament més hedonista. La festa setmanal	11
III	El sagrat i el profà: l'ou o la gallina	21
IV	De la comunitat. De la identitat	33
V	Prendre el carrer: l'ocupació festiva de l'espai	39
VI	Menjar i beure: la comensalitat festiva	51
VII	Per ganes de joc: del deport al ball	61
VIII	Per ganes de festa: l'invent de la tradició	71
IX	Dedicar-nos temps i dedicar-lo als altres	77
X	Post-festum: ¿pestum?	81
	<i>Bibliografia</i>	85

I

L'ART DE PRELUDIAR

A FINALS D'ESTIU, POC ABANS de la festa major de Sanaüja, tocava anar a collir fruita en una petita propietat materna, cap a l'Urgell regat. Ens hi ajudava el Modesto, que sempre en tenia alguna per explicar i això ho feia tot més passador i agradable. El record més entranyable que en tinc, però, és de com un home que s'atansava als vuitanta anys vibrava amb una intensitat juvenívola quan faltaven pocs dies per la festa major. El Modesto era una encarnació vivent de «l'art de preludiar» o de fer de «l'expectativa» l'experiència més emocionant.

I és que potser en tota la festa no hi ha res comparable a l'emoció del preludi. Aquelles pessigolles del trajecte des de casa fins a la plaça per arribar just abans que encenguin la traca d'inici de festa; dirigir-s'hi al so i la crida de les campanes o bé, segons el dia i circumstància, abans que el ball comenci, que vol dir abans que tot comenci.

Els preludis festius estan fets dels petards impacients que comencen a sentir-se els dies abans de Sant Joan i de les emocions i expectatives que es generen abans de les festes majors, quan sents, de lluny, els grallers assajant les melodies de sempre. L'art de preludiar és la confecció dels guarniments per les festes de Gràcia i és la promesa d'«El bell estiu» com a festa eterna, com descriu Cesare Pavese (2022: 17) per boca de la Ginia:

En aquells temps sempre era festa. N'hi havia prou amb sortir de casa i travessar el carrer per tornar-se boja. Tot era tan bonic, especialment de nit, quan tornaven mortes de cansament i encara esperaven que passés alguna cosa, que es produís un incendi, que nasqués un nen a casa o potser que es fes de dia de sobte i que tothom sortís al carrer i que es pogués continuar caminant fins a arribar als prats de darrere els turons.

Però si fem cas del calendari cristià, deixant de banda el període quaresmal, el moment de «l'espera» per excel·lència és l'Advent, que es correspon a les quatre setmanes abans de Nadal. Són dies consagrats al «retorn» de Jesucrist a la terra i, si les coses van com han d'anar, cauen les primeres nevades i obren les pistes d'esquí. Andrea Köhler diu que aquesta espera condicionada pels cicles agrícoles ja té poc sentit en un món globalitzat on ja no som capaços d'associar

el gust dels productes de la terra a un mes concret. En qualsevol cas, sí que s'acaben de collir les olives i els molins comencen a vendre l'oli de les primeres premsades. El dia es fa més curt que mai.

Ressonen nadales a tot drap pels centres comercials de les ciutats. A Galícia, un alcalde fa el fatxenda gastant dos milions d'euros en lluminàries, i a Badalona l'alcalde també galleja per qui té l'arbre il·luminat més alt: si el de Vigo fa trenta metres, el badaloní en farà quaranta. Diuen que els llums de Nadal —que ja cremen des de mig novembre— incentiven el consum i que podem acabar comprant qualsevol cosa.

L'advent és temps de fires, perquè dona bo passejar malgrat el fred: pessebres a Santa Llúcia o San Gregorio Armeno i tota mena de dolços, viandes i guarniments nadalencs als mercats germànics o alsacians, on autòctons i turistes prenen vi calent per combatre el fred. Preludi del preludi és caminar dues hores pel bosc, ja a la fosca, per arribar al mercat nadalenc de Ravensaschlucht, al cor de la Selva Negra.

El 19 de desembre del 2016, el tunisià Anis Amri cometia un atemptat terrorista al cor de Berlín, irrompent amb un camió robat en un cèntric mercat de Nadal i atropellant diverses persones, amb un resultat de dotze morts i diversos ferits. Dos anys més tard, es produïa un tiroteig prop d'un mercat nadalenc a

Estrasburg. Atacar la bombolla d'illusió i felicitat que representen els mercats nadalencs és atacar directament el cor de la població, ni que sigui el d'una occidentalitat gastada que s'aferra a unes maneres de fer; és encertar aquell centre neuràlgic on saps que faràs més mal.

També hi ha els preludis que foren i no seran mai més, com el so dels serrells a les garlandes que guarnien la plaça —abans que fossin de plàstic—; anar a buscar molsa per fer el pessebre —abans que es prohibís anar-ne a buscar— o savines pel «dia de la palma» —abans que també es prohibís collir-ne.

Finalment, també és festiu el preludi de vestir-se per a una ocasió especial; agençar una taula i un espai, ambientant-lo amb la llum precisa per passar a l'estadi immediatament preliminar a la celebració, que és el de «l'espera». És preludi aquell punt de tensió joiosa, en primera instància, i que pot anar derivant cap al nerviosisme, l'angoixa i la tristesa si es perllonga en excés, de manera que tot plegat acabi en una celebració truncada. Com el «suspens» que emana de les pintures de Marcel Rieder, on quasi sempre surt una dona que espera, dreta, al costat d'una taula parada mentre mira per la finestra. S'ha fet fosc i imaginem l'escena on arriba alguna música llunyana i s'intueixen uns focs d'artifici a l'altra banda de la badia. A la festa com a la vida: esperar i esperar.

II

EL MANAMENT MÉS HEDONISTA. LA FESTA SETMANAL

ESCRIC UN CORREU ELECTRÒNIC un divendres a la nit a una empresa nord-americana per cancellar una subscripció. La resposta automàtica ja es presenta a si mateixa com un robot que, no obstant això, «lamenta» que em vulgui donar de baixa i em fa saber —de cara a formalitzar aquesta cancel·lació— que «els nostres humans» treballen de dilluns a divendres i en un horari que la meva petició ja ha depassat amb escreix. Penso llavors mateix en el fet que, efectivament, les màquines no necessiten fer festa, però els humans sí que ho necessitem. El dret a descansar o a «fer festa», com també n'acostumem a dir si ho fem en relació amb les obligacions laborals, està recollit a l'article 24 de la Declaració Universal dels Drets Humans: «Tota persona té dret al descans i al lleure i, particularment, a una limitació raonable de la jornada de treball i a vacances periòdiques pagades.» Però plegar